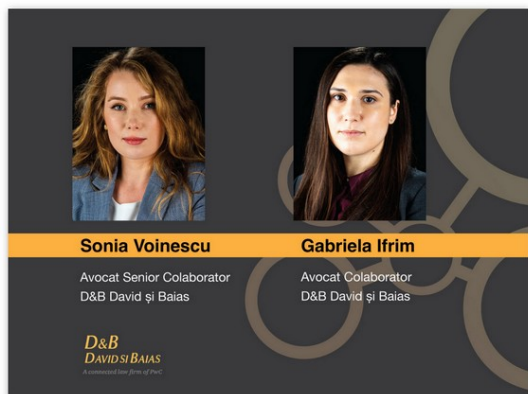

Relaxarea regulilor privind ajutoarele de stat. Statele membre beneficiaza de mai multa flexibilitate pentru a sprijini tranziția la economia cu zero emisii nete

În ultimii ani, regulile de ajutor de stat au fost relaxate treptat în contextul pandemiei Covid-19 și, ulterior, în contextul agresiunii Rusiei împotriva Ucrainei. Ca replica la Legea americana privind reducerea inflației din 2022, care prevede masuri de sprijin substanțiale pentru investiții verzi, Comisia Europeana a flexibilizat și mai mult regulile de ajutor de stat pentru a spori competitivitatea industriei UE cu zero emisii nete și pentru a sprijini tranziția rapida catre neutralitatea climatica, prin extinderea posibilităților statelor membre de a sprijini accelerarea investițiilor verzi și finanțarea producției de tehnologii curate în Europa.

În martie 2023, Comisia Europeana a adoptat un nou Cadru temporar de criza și de tranziție pentru a sprijini economia în contextul agresiunii Rusiei împotriva Ucrainei (Noul cadru), astfel încât obiectivele UE sa poata fi mai ușor de atins în aceasta perioada de criza și de tranziție verde, în concordanța cu Planul industrial al Pactului verde. Noul cadru modifica și prelungește parțial cadrul temporar anterior adoptat în contextul razboiului din Ucraina, în special prin introducerea sprijinului în sectoarele esențiale pentru tranziția la economia cu zero emisii nete. Deși Noul cadru reprezinta o relaxare semnificativa a regulilor privind ajutoarele de stat, de altfel stricte, statele membre sunt cele care trebuie sa asigure finanțarea publica pentru orice masura de sprijin pe care doresc sa o implementeze la nivel național.

Noul cadru temporar, aplicabil până în 31 decembrie 2025, urmarește în principal sa reduca dependența UE de combustibilii fosili importați, prin accelerarea introducerii energiei regenerabile, decarbonizarea proceselor de producție industrială și creșterea capacității de producție în sectoare strategice, în scopul tranziției la o economie cu zero emisii nete. Statele membre sunt astfel autorizate sa puna în aplicare scheme de ajutor naționale deschise mai multor beneficiari, cu condiția notificării și aprobării prealabile a acestora de catre Comisia Europeana. Cu titlu de excepție, vor putea fi acordate ajutoare individuale pentru companiile care investesc în producția de tehnologii curate, în cazul în care exista riscuri concrete de relocare în afara Spațiului Economic European (SEE).

Cele mai semnificative tipuri de ajutoare prevazute de Noul cadru sunt urmatoarele:

1. Ajutoare pentru accelerarea introducerii energiei din surse regenerabile și pentru stocarea energiei

Posibilitățile statelor membre de a acorda ajutoare pentru accelerarea introducerii energiei din surse regenerabile în baza schemelor naționale sunt extinse la toate sursele de energie regenerabilă (inclusiv hidrogen din surse regenerabile, biogaz și biometan) și pentru stocarea energiei, în scopul reducerii rapide a dependenței de combustibili fosili, a accelerării tranziției energetice și a obținerii de prețuri la energie mai mici și mai puțin volatile. Cu titlu particular, modificările introduse conduc la acordarea efectivă a sprijinului public într-un mod mai flexibil și mai rapid, prin simplificarea procedurilor de licitație. De asemenea, statele membre pot concepe scheme pentru o tehnologie specifică, care necesită sprijin având în vedere mixul energetic național. În acest scop, a fost introdusă o distincție între ajutoarele de investiții și ajutoarele de exploatare, primele fiind supuse unor condiții mai puțin stricte. Astfel, ajutoarele care vor putea fi acordate producătorilor de energie sunt următoarele:

□ *Ajutoarele de investiții* pentru accelerarea introducerii energiei din surse regenerabile și pentru stocarea energiei vor putea fi acordate sub forma de granturi, împrumuturi, garanții sau avantaje fiscale. În acest caz, valoarea ajutorului va putea fi stabilită (i) fie printr-o procedură de ofertare concurențială, caz în care ajutorul poate reprezenta până la 100% din costurile de investiție, (ii) fie pe cale administrativă de către statul membru, caz în care ajutorul poate reprezenta până la 45% din costurile totale ale investiției (putând fi majorat la 65% pentru întreprinderile mici și la 55% pentru întreprinderile mijlocii);

□ *Ajutoarele de exploatare* pentru accelerarea introducerii energiei din surse regenerabile și pentru stocarea energiei vor putea fi acordate sub forma unor contracte bidirecționale pentru diferența cu o durată a contractului de cel mult 20 de ani de la data la care începe să funcționeze instalația care beneficiază de ajutor, acest tip de contracte prevăzând o protecție a remunerației minime și o limită pentru a evita remunerația excesivă, adică supracompensarea producătorilor de energie. Și în acest caz, valoarea ajutorului va putea fi stabilită (i) fie printr-o procedură de ofertare concurențială, (ii) fie având prețul de exercitare, care corespunde remunerației minime, fixat pe cale administrativă de către autoritatea de reglementare în domeniul energiei pentru a acoperi costurile nete preconizate și luând în considerare toate veniturile principale și orice ajutor deja primit;

□ În principiu, ajutoarele de investiții sau de exploatare pentru instalațiile solare fotovoltaice, pentru instalațiile eoliene onshore și offshore și pentru instalațiile hidroelectrice pot fi acordate numai în cadrul unor proceduri de ofertare concurențială (cu excepția proiectelor mici, caz în care ajutorul nu va depăși 30 de milioane euro). În toate celelalte cazuri (e.g. proiecte mici sau tehnologii mai puțin mature precum hidrogenul din surse regenerabile), condițiile de acordare a ajutorului au fost simplificate prin eliminarea obligativității instituirii unor proceduri de ofertare concurențiale;

□ În ambele cazuri, instalațiile noi sau re tehnologizate trebuie să fie finalizate și să fie puse în funcțiune în termen de 36 de luni de la data acordării ajutorului (cu excepția tehnologiilor eoliene offshore).

2. Ajutoare pentru decarbonizarea proceselor industriale și pentru eficiența energetică

În vederea reducerii dependenței de combustibili fosili, statele membre vor putea sprijini investițiile în decarbonizarea proceselor industriale prin electrificare și/sau utilizarea hidrogenului produs din surse regenerabile de energie și a hidrogenului electrolitic care îndeplinesc anumite condiții, precum și pentru eficiența energetică. Astfel de investiții trebuie să conducă la o reducere substanțială a emisiilor de gaze cu efect de seră generate de activitățile industriale care se bazează în prezent pe combustibili fosili ca sursa de energie sau materie primă și/sau o reducere substanțială a consumului de energie în activitățile și procesele industriale. Principalele condiții în care vor putea fi acordate ajutoare operatorilor industriali sunt următoarele:

□ Ajutoarele pentru investiții în decarbonizarea proceselor industriale și eficiența energetică pot fi acordate sub forma de granturi, împrumuturi, garanții sau avantaje fiscale. Valoarea ajutorului va putea fi stabilită (i) fie printr-o procedură de ofertare concurențială, (ii) fie prin stabilirea unei intensități maxime a ajutorului per investiție (putând fi majorată în cazul IMM-urilor sau anumitor măsuri de eficiență energetică), în absența unei proceduri de ofertare concurențiale, fiind introdusă o metodă simplificată de determinare a nivelului maxim de sprijin;

□ Suplimentar, valoarea maximă a ajutoarelor individuale care pot fi acordate fiecărei întreprinderi nu trebuie, în principiu, să depășească 10% din bugetul total disponibil al schemei de decarbonizare sau 200 de milioane euro (însa Comisia poate deroga de la această regulă în baza unei justificări adecvate);

□ Investiția trebuie să conducă la (i) reducerea cu cel puțin 40% a emisiilor directe de gaze cu efect de seră generate de instalația sa industrială și/sau (ii) reducerea cu cel puțin 20% a consumului de energie al instalațiilor industriale legat de activitățile care beneficiază de ajutor;

□ Ajutorul nu trebuie acordat doar pentru respectarea standardelor aplicabile ale Uniunii;

□ Instalația sau echipamentele finanțate prin investiție trebuie să fie finalizate și puse în funcțiune în termen de 36 de luni de la data acordării ajutorului.

3. Ajutoare pentru investiții accelerate în sectoare strategice în scopul realizării tranziției către o economie cu zero emisii nete

Pentru a evita ca o investiție să fie localizată în afara SEE, statele membre vor putea sprijini investițiile pentru producția de echipamente pentru tranziția către o economie cu zero emisii nete. Acestea includ bateriile, panourile solare, turbinele eoliene, pompele de caldura, electrolizatoarele și echipamentele pentru captarea, utilizarea și stocarea dioxidului de carbon (CUSC), precum și producția de componente-cheie și producția și reciclarea materiilor prime critice aferente. Noul cadru oferă, de asemenea, posibilitatea statelor membre de a acorda ajutoare individuale care să echivaleze subvențiile straine pe care le-ar putea obține potențialii beneficiari în afara SEE, cu condiția ca aceste investiții să fie situate în zone asistate. Ajutoarele vor putea fi acordate producătorilor de tehnologii curate în următoarele condiții:

□ În baza unor scheme, ajutoarele putând fi acordate sub forma de granturi sau sub alte forme (*e.g.* avantaje fiscale, rate subvenționate ale dobânzii sau garanții pentru împrumuturi noi), fără a depăși un anumit procent din costurile totale de investiție (*e.g.* terenuri, clădiri, instalații, echipamente, utilaje, drepturi de brevet, licențe, know-how sau alte drepturi de proprietate industrială), în funcție de locația acesteia și de mărimea beneficiarului. Ca regulă, ajutorul nu poate depăși 15% din costurile totale de investiții și un plafon de 150 de milioane de euro per întreprindere și per stat membru. Cu toate acestea, sunt permise unele majorări pentru: (i) investițiile în zonele asistate (până la 20-35%, cu un maxim de 200-350 de milioane EUR per întreprindere și per stat membru) – în România, majoritatea regiunilor sunt calificate ca fiind zone asistate, astfel ca intensitatea de bază a ajutorului ar putea ajunge la 35% - în cazul în care investiția se realizează în anumite localități din Ilfov, respectiv 50% - restul regiunilor, fără București; și (ii) ajutoarele sub forma de avantaje fiscale, împrumuturi sau garanții (+5%) sau pentru întreprinderile mici (+20%) și mijlocii (+10%). Trebuie demonstrate riscurile concrete ca investiția să nu aibă loc în SEE în absența ajutorului, precum și ca nu exista niciun risc de relocare în cadrul SEE;

□ În mod excepțional, statele membre vor putea acorda ajutoare individuale peste pragurile menționate mai sus și până la valoarea subvenției pe care beneficiarul ar putea să o primească pentru o investiție echivalentă într-o

țara terță din afara SEE, cu condiția ca investiția să fie localizată integral într-o zonă asistată sau parțial într-o zonă asistată, dar care implică mai multe state membre ale SEE. În acest caz, valoarea ajutorului individual nu va putea depăși deficitul de finanțare, mai exact suma necesară pentru a determina beneficiarul să realizeze investiția în SEE. Printre altele, beneficiarul trebuie să se angajeze să utilizeze cea mai recentă tehnologie de ultimă generație din perspectiva emisiilor de mediu care este disponibilă pentru comercializare;

□ În ambele cazuri, investiția trebuie să fie menținută în zonă în cauza timp de cel puțin cinci ani, sau trei ani pentru IMM-uri, după finalizarea investiției.

Ajutoare detaliate mai sus pentru accelerarea tranziției ecologice și pentru reducerea dependenței de combustibili vor putea fi acordate până la 31 decembrie 2025. Alte categorii de ajutoare prevăzute de noul cadru temporar vizează (i) ajutoarele în cuantum limitat, (ii) sprijinul de lichiditate sub formă de garanții de stat și împrumuturi subvenționate, (iii) ajutoarele pentru compensarea prețurilor ridicate ale energiei, (iv) ajutoarele pentru reducerea consumului de energie electrică. Fiind direct legate de situația de criză imediată, aceste categorii de ajutoare vor putea fi acordate doar până la 31 decembrie 2023, existând totodată posibilitatea de prelungire a acestor prevederi de către Comisie.

Comaniile care au în plan să realizeze investiții verzi ar trebui să evalueze atent condițiile în care poate fi acordat sprijinul public și să se adreseze autorităților publice în vederea identificării oportunităților de finanțare disponibile, având în vedere evoluțiile recente ale cadrului legislativ la nivelul Uniunii.